

a krajského referenda. V neposlední řadě rozhoduje také o některých kompetenčních sporech mezi orgány veřejné správy.

Ústavní soud nepatří do obecných soudů a je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Má 15 soudců, kteří jsou jmenováni na 10 let. Rozhoduje zejména:

- o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem,
- o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
- o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
- o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,
- o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověřené volby poslance nebo senátora,
- v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkce poslance nebo senátora,
- o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky,
- o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak,
- o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony,
- o souladu mezinárodních smluv podle čl. 10a a 49 Ústavy s ústavním pořádkem (a to před jejich ratifikací).

Rozhodnutí Ústavního soudu je vykonatelné, jakmile bylo vyhlášeno způsobem stanoveným zákonem. Vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby.

Ústavní soud sídlí v Brně. Jeho soudci jsou jmenováni prezidentem republiky se souhlasem Senátu.

13.4.2 SOUDCI, PŘÍSEDÍCÍ A JUSTIČNÍ ČEKATELÉ

13.4.2.1 SOUDCI

Soudcem může být v České republice ustaven každý občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, je bezúhonný, v den ustavení dosáhl alespoň 30 let věku a souhlasí se svým ustanovením za soudce a s přidělením

k danému soudu. Musí mít vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku. Soudci jsou jmenováni prezidentem republiky doživotně. Po svém ustavení skládají soudci slib. Ze soudců jsou jmenováni předsedové a místopředsedové soudců. Nezávislost soudců je zajištěna především: neslučitelností výkonu soudcovství s jinou státní funkcí, vyššími platy soudců apod. Bez souhlasu nebo bez žádosti nesmí být žádný soudce přeložen na jiný soud, ale rozhodne-li tak kárný soud, může být přeložen nebo z funkce dokonce odvolán. Soudci nemohou být trestně stíháni nebo vzati do vazby pro trestné činy spáchané při výkonu soudcovské funkce, pokud k tomu nedal souhlas prezident republiky. Ve výkonu soudcovské funkce, ale i po jeho zániku jsou soudci povinni zachovávat mlčenlivost, pokud nejsou této povinnosti zproštěni ze zákona nebo osobou k tomu povolnou.

13.4.2.2 PŘÍSEDÍCÍ

Přisedícím může být zvolen občan České republiky, který splňuje požadavky pro zvolení soudcem, s výjimkou vysokoškolského právnického vzdělání a odborné justiční zkoušky, a který je v obvodu obecního, obvodního nebo místního zastupitelstva, jimiž je do funkce zvolen, přihlášen k trvalému pobytu nebo v něm pracuje. Počet přisedících u jednotlivých soudů stanoví předseda daného soudu. Stát poskytuje přisedícím náhradu ušlé mzdy ve výši průměrného výdělku a hradí veškeré výdaje spojené s touto funkcí.

13.4.2.3 JUSTIČNÍ ČEKATELÉ

Každý budoucí soudce musí projít po ukončení vysoké školy v magisterském studijním programu v oblasti práva **přípravnou službou**. V této době se justiční čekatelé připravují pro výkon funkce soudce. Přípravná služba trvá tři roky, ve zvláštních případech je kratší. Justiční čekatelé vykonávají některé funkce samosoudce, ale pod odborným dozorem soudce. Při nástupu skládá justiční čekatel slib a po skončení je povinen podrobit se odborné justiční zkoušce.

13.5 STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

13.5.1 OBECNĚ

Státní zastupitelství bylo zřízeno **zákonem č. 283/1993 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů, a nahradilo předchozí institut **státní prokuratury**. Státní zastupitelství tvoří soustava státních úřadů, které v zákonem stanovených případech zastupují v soudním řízení stát. Těžiště činnosti státního zastupitelství je v oblasti trestního řízení; vystupují jako veřejní žalobci. Trestní řád stanoví další působnosti státního zastupitelství v trestním řízení.

V určitých zákonem stanovených případech může státní zastupitelství podat návrh na zahájení občanského soudního řízení nebo vstoupit do již zahájeného občanského soudního řízení. Vstoupit do zahájeného řízení ve věcech občanskoprávních může státní zástupce v případech stanovených v ustanovení § 35 OSŘ a § 8 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, tj. ve věcech:

- osvojení a péče soudu o nezletilé,
- ochrany proti domácímu násilí,
- svéprávnosti,
- prohlášení za mrtvého,
- určení data smrti,
- vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče,
- umoření listin,
- týkajících se některých otázek právnických osob.

Zatímco trestní řízení soudní je vždy zahajováno státním zástupcem podáním obžaloby a státní zástupce se tohoto řízení účastní jako zástupce státu na straně žalobce, je v civilním soudním řízení účast státního zástupce, ať již jako navrhovatele na zahájení řízení nebo spoluúčastníka, méně častá.

13.5.2 SOUSTAVA STÁTNÍCH ZASTUPITELSTVÍ

Soustavu státních zastupitelství tvoří **Nejvyšší státní zastupitelství, vrchní státní zastupitelství, krajské státní zastupitelství a okresní státní zastupitelství**. Na území Prahy je zřízeno **městské státní zastupitelství** s působností krajského zastupitelství a obvodní zastupitelství s působností okresních zastupitelství.

Soustava orgánů státního zastupitelství je tedy **obdobná soustavě soudů** a má s ní totožná sídla a obvody působnosti. V čele jednotlivých státních zastupitelství stojí jejich vedoucí, kteří jsou přímo podřízeni vedoucím bezprostředně vyššího státního zastupitelství. Nejvyšší státní zástupce je přímo podřízen **ministru spravedlnosti**, který také vykonává dohled nad činností Nejvyššího státního zastupitelství.

Nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává **vláda na návrh ministra spravedlnosti**. Ostatní státní zástupce jmenuje **ministr spravedlnosti** na návrh nejvyššího státního zástupce, a to na dobu časově neomezenou. Jmenováním se zakládá pracovní poměr, jehož skončení upravuje ustanovení § 21 zákona o státním zastupitelství.

Státní zástupce nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost s obdobnými výjimkami, jako je tomu u soudců, a má **povinnost mlčenlivosti** o skutečnostech, které se dozvěděl při výkonu svého povolání.

Státním zástupcem může být jmenován jen občan České republiky, který je starší 25 let a splňuje další zákonem stanovené podmínky.

Státní zástupce je **oprávněn** požadovat na orgánech veřejné správy potřebnou součinnost, zejména požadovat podávání potřebných vysvětlení a půjčení spisů a dokladů. Státní zástupce má dále právo nahlížet v mezích své působnosti do soudních spisů, pořizovat si z nich výpisy a opisy a žádat jejich zapůjčení.

Státní zástupce je oprávněn **předvolat** kohokoliv k podání potřebného vysvětlení v rámci plnění úkolů státního zástupce. Toto vysvětlení může odepřít osoba, která by tím sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání anebo by tím porušila povinnost mlčenlivosti.